

- prykordonnoi sluzhby Ukrainy – *Bulletin of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*, 3 Retrieved from file:///C:/Users/user/Downloads/Vnadps_2012_3_34.pdf [in Ukrainian].
9. Klymenko, I.V., Shvets, D.V., Yevdokimova, O.O., & Posokhova, Ya.S. (Eds.). (2017). *Pamiatka pratsivnyka Natsionalnoi politsii Ukrainy [National Police Officer's Memo: Police Professional Communication Information]*. Kharkiv: Kharkiv National University of Internal Affairs [in Ukrainian].
 10. Trehubenko, T.V. (2011). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh dilnychnykh inspektoriv militsii u protsesi fakhovoi pidhotovky [Form of professional competence of the maybility of specialized inspectors in the process of training in preparation]. *Candidate's thesis*. Khmelnytskyi : B. Khmelnytsky National Academy of State Border Guard Service of Ukraine [in Ukrainian].
 11. Turynska, O.Ye. (2012). Komunikatyvna kompetentnist pravookhorontsiv yak umova yikh efektyvnoi profesiinoi diialnosti [The communicative competence of law enforcement officers as a condition of their effective professional activity]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav – Bulletin of the Lviv State University of Internal Affairs*, 1, 185–195 [in Ukrainian].
 12. Shalyhina, N.P. (2013). Komunikatyvna kompetentnist viiskovykh fakhivtsiv yak psykholoho-pedahohichna problema [Communicative competence of military specialists as a psychological and pedagogical problem]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy – Herald of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*, 5, 322–330 [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.3.3.21>

ISTOTA MECHANIZMU KRAJOWEJ REGULACJI PRAWNEJ OCHRONY SOCJALNEJ PRACOWNIKÓW SĄDOWNICTWA

Valerii Zhuravel

kandydat nauk prawnych, doktorant

Naukowo-Badawczego Instytutu Prawa Publicznego (Kijów, Ukraina)

ORCID ID 0000-0003-1910-8200

e-mail: Valerii_Zhuravel@ukr.net

Adnotacja. Trafność artykułu polega na określeniu mechanizmu krajowej regulacji prawnej ochrony socjalnej pracowników sądownictwa. Rozważenie regulacji prawnych w ramach mechanizmu pozwoli na przeprowadzenie jego analizy jako zintegrowanego i logicznie uporządkowanego systemu, a tym samym na lepsze zbadanie istoty wszystkich procesów i procedur, które mają na celu wdrożenie, zapewnienie i ochronę prawa do ochrony socjalnej pracowników sądownictwa. Badania krajowego mechanizmu regulacji prawnej ochrony socjalnej pracowników sądownictwa powinny mieć na celu określenie elementów składowych takiego mechanizmu, ponieważ jest to wyjaśnienie regulacji prawnej jako procesu dynamicznego, który ma jasny cel i zadanie. Stwierdzono, że wady działania elementów badanego mechanizmu obejmują fakt, że sama ochrona socjalna pracowników sądownictwa jest niejednorodna, na przykład prawo do mieszkania służbowego lub bezpłatnego ubezpieczenia zdrowotnego nie dotyczy wszystkich pracowników i jest regulowane w różny sposób. Chociaż specjalną ochronę socjalną dla pracowników sądownictwa zapewniono w celu zapewnienia niezależności funkcjonowania sądu.

Słowa kluczowe: ochrona socjalna, sądownictwo, mechanizm, mieszkanie służbowe, zabezpieczenie medyczne, funkcjonowanie sądu.

THE ESSENCE OF THE MECHANISM OF NATIONAL LEGAL REGULATION OF SOCIAL PROTECTION OF EMPLOYEES JUDICIAL SYSTEM

Valery Zhuravel

Candidate of Law, PhD student

Research Institute of Public Law (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID 0000-0003-1910-8200

e-mail: Valerii_Zhuravel@ukr.net

Abstract. The relevance of the article is that the definition of the mechanism of national legal regulation of social protection of employees of the judiciary. Consideration of legal regulation within the mechanism will provide an opportunity to analyze it as a unified and logically ordered system, and thus better explore the essence of all processes and procedures that take place to implement, ensure and protect the right to social protection of judicial staff. The study of the mechanism of national legal regulation of social protection of judicial system employees should be aimed

at identifying the constituent elements of such a mechanism, as it will highlight legal regulation as a dynamic process with a clear purpose and objectives. It is concluded that the disadvantages of the elements of the studied mechanism include the fact that the social protection of judicial staff is heterogeneous, for example, the right to official housing or free medical care does not apply to all employees and is regulated differently. However, special social protection for judicial staff was provided to ensure the independence of the judiciary.

Key words: social protection, judicial system, mechanism, official housing, medical support, court functioning.

СУТНІСТЬ МЕХАНІЗМУ НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПРАЦІВНИКІВ СУДОВОЇ СИСТЕМИ

Валерій Журавель

кандидат юридичних наук, докторант

Науково-дослідного інституту публічного права (Київ, Україна)

ORCID ID 0000-0003-1910-8200

e-mail: Valerii_Zhuravel@ukr.net

Анотація. Актуальність статті полягає в тому, що визначення механізму національного правового регулювання соціального захисту працівників судової системи. Розгляд правового регулювання в межах механізму надасть можливість проаналізувати його, як об'єднану та логічно впорядковану систему, а отже більш якісно дослідити сутність усіх процесів та процедур, які проходять для реалізації, забезпечення та захисту права на соціальний захист працівників судової системи. Дослідження механізму національного правового регулювання соціального захисту працівників судової системи повинно бути націлене на визначення складових елементів такого механізму, адже це висвітлюватиме правове регулювання, як динамічний процес, що має чітку мету та завдання. Зроблено висновок, що до недоліків дії елементів досліджуваного механізму варто віднести те, що сам соціальний захист працівників судової системи є неоднорідним, наприклад, право на службове житло чи безкоштовне медичне забезпечення поширюється далеко не на всіх працівників й регулюється різним чином. Хоча, спеціальний соціальний захист для працівників судової системи надавався задля забезпечення незалежності функціонування суду.

Ключові слова: соціальний захист, судова система, механізм, службове житло, медичне забезпечення, функціонування суду.

Актуальність теми. Правове регулювання соціального захисту об'єднує в собі велику кількість норм права та процедур їх втілення, адже різноманіття соціальних ризиків все збільшується й важливо пристосовувати законодавство під них. Соціальний захист працівників судової системи є ще більш складним, оскільки обов'язковим є урахування обмежень, які накладає місце роботи, передбачення спеціальних соціальних ризиків пов'язаних із виконанням професійних обов'язків. Тому, необхідним є визначення механізму національного правового регулювання соціального захисту працівників судової системи. Розгляд правового регулювання в межах механізму надасть можливість проаналізувати його, як об'єднану та логічно впорядковану систему, а отже більш якісно дослідити сутність усіх процесів та процедур, які проходять для реалізації, забезпечення та захисту права на соціальний захист працівників судової системи. Дослідження механізму національного правового регулювання соціального захисту працівників судової системи повинно бути націлене на визначення складових елементів такого механізму, адже це висвітлюватиме правове регулювання, як динамічний процес, що має чітку мету та завдання. Оскільки основним призначенням правового регулювання вважаємо упорядкування відносин соціального захисту працівників судової системи, то виділення елементів створить можливість до їх більш глибокого аналізу щодо можливості діяти узгоджено для досягнення такої мети, а також виявляти проблеми та недоліки в кожному із елементів. До того ж, наукове опрацювання складових елементів механізму правового регулювання соціального захисту працівників судової системи дозволить встановити особливості кожного із елементів, які вказуватимуть на самостійність такого механізму, його відокремленість та відмінність від інших механізмів. Це особливо важливим є для науково-теоретичного розмежування понять механізмів правового й соціального регулювання, міжнародного та власне національного, регулювання й реалізації чи захисту. Крім того, отриманні результати можливо буде використати в практичній діяльності для кращої ілюстрації взаємозв'язків у межах соціального захисту працівників судової системи, пояснення важливості дотримання норм права та негативних наслідків, які можуть спричинити навіть незначні правопорушення.

Стан дослідження. Питання поняття, особливостей та складових механізму правового регулювання було неодноразово опрацьовано в працях наступних учених: І.С. Андрієнко, Л.М. Булкат, М.С. Галій, І.О. Гумєнюк, А.І. Денисова, А.В. Дутчак, Н.В. Коленда, І.М. Коросташова, О.М. Куракін, Г.С. Лопушняк, Р.М. Макакова, Д.О. Марусевич, О.Я. Орловський, В.В. Пашутін, Х.В. Рибчинська, С.О. Сільченко, В.С. Сірко, Є.Ю. Сдобль, І.С. Храпко, О.І. Шкуропацький, П. Ю. Шпєнова. Проте, дослідження механізму національного правового регулювання соціального захисту працівників судової системи досі залишається недостатньо висвітленим в наукових роботах.

Основою розуміння сутності та дії механізму національного правового регулювання соціального захисту працівників судової системи є визначення та аналіз його складових, які взаємодіють між собою та обумовлюють динамічний характер такого механізму. До визначення складових механізму правового регулювання,

у тому числі, з соціального захисту існує декілька підходів. Так, О.І. Шкуропацький визначає, що механізм адміністративно-правового регулювання складається із правових засобів, які забезпечують динаміку регулювання в межах адміністративно-правових відносин [1, с. 111]. Погоджуємося із призначенням складових та тим, що правові відносини не можуть зараховуватися до складових, оскільки визначають середовище в яких елементи взаємодіють між собою. Водночас, поняття правових засобів потребує уточнення, як щодо змісту, так й щодо їх переліку. А.І. Денисова під правовими засобами розуміє такі правові явища, що відтворюються в «інструментах (постановах) й діях (технологіях)», що задовольняють права та інтереси суб'єктів права та забезпечують реалізації їх правових цілей [2, с. 190]. Таким чином, правовим засобом може бути будь-яке явище, що допомагає реалізації прав. Однак, виникає питання щодо можливості взаємодії між собою таких правових засобів. Важливо підкреслити, що в межах дії механізму правового регулювання соціального захисту правові засоби обмежують задля встановлення системної взаємодії та цілеспрямованого впливу на відносини та ефективного проведення захисту.

Д.О. Марусевич до структурних елементів механізму соціального захисту зараховує: норм права, що визначають соціальні гарантії та ті, що встановлюють обов'язки суб'єктів, що забезпечують соціальний захист; адміністративно-правові відносини; акти реалізації заходів із соціального захисту [3, с. 96]. Акти реалізації є доволі різноманітними та пристосовуються до конкретної ситуації та соціального ризику. Тому, їх слід розглядати, як наслідок дії механізму правового регулювання, а не як його частину. Щодо норм права, то вони повинні й охоплювати питання процедур надання соціального захисту, координації роботи вповноважених органів, а не лише самі права у соціальній сфері.

Зі свого боку, В.С. Сірко серед елементів механізму адміністративно-правового забезпечення виділяє наступні: норми права, акти застосування права, тлумачення адміністративних приписів, адміністративно-правові відносини, адміністративні процедури щодо забезпечення [4, с. 111]. Тлумачення норм права, як складової механізму можливо урахувати лише у випадку, якщо вони проведені офіційно, що тобто встановлені в рішеннях Конституційного Суду України. Оскільки такі тлумачення є невід'ємною частиною самої норми права, то й слід їх розглядати в межах норм права, як складових. Решта видів тлумачень матиме рекомендаційний або ж суб'єктивний характер.

Норми права, як елемент національного механізму правового регулювання соціального захисту працівників судової системи володіє наступними особливостями:

Призначенням норм права є надання матеріальної та соціальної підтримки працівникам судової системи. Соціальна підтримка полягає у збереженні звичного способу життя після настання соціального ризику, що полегшує адаптацію до нових умов. Матеріальна підтримка розкривається через фінансування потреб працівників судової системи та членів його сім'ї з боку держави для нівелювання чи зменшення негативних наслідків соціального ризику.

Норми права передбачають збільшений соціальний захист саме для працівників судової системи. Така ситуація обумовлюється спеціальним статусом працівників судової системи, як осіб, що наділені владними повноваженнями та виконують соціально цінні функції. Норми права збільшують тривалість відпустки, деталізують право на службове житло, право на вищу освіту для дітей працівників судової системи.

Норми права щодо соціального захисту працівників судової системи мають особливу структуру – санкція є відокремленою від гіпотези та диспозиції. Санкції розміщуються в спеціальних нормативно-правових актах щодо юридичної відповідальності. При цьому, одна санкція може стосуватися декількох норм права, а в окремих випадках, законодавства взагалі не містить санкцій у випадку порушення диспозиції норми права, наприклад, використання суддею коштів на оздоровлення не за цільовим призначенням.

На сьогодні, правові гарантії є одним із найбільш поширених правових засобів забезпечення соціального захисту працівників судової системи. Варто зазначити, що розуміння та класифікація гарантії є доволі неоднозначним питанням, особливо в контексті правового регулювання, адже вони повинні стосуватися, як самої процедури встановлення норм права, так й їх змісту та спрямованості. Крім того, окремі правові гарантії поширюються на усіх громадян України, коли ж інші стосуються лише працівників судової системи. До першого виду можливо віднести, правову гарантію встановлену у ст. 92 Конституції України, де визначено, що «основи соціального захисту, регулювання праці та зайнятості, охорони батьківства, виховання, освіти, охорони здоров'я, форм та видів пенсійного забезпечення визначаються лише в законах» [5]. Таким чином, будь-які зміни до норм права щодо соціального захисту працівників судової системи можуть бути внесені лише завдяки реформуванню законів. Оскільки така процедура є більш тривалою та складною в порівнянні із змінною підзаконних актів, то відповідно більшою є ймовірність встановлення належного соціального захисту.

Як матеріальні гарантії соціального захисту працівників судової системи варто й розглядати норми, що закріплюють визначений розмір мінімальної заробітної плати та надалі грошової винагороди суддів й інших працівників судової системи. Визначення у нормах права чіткої тривалості відпусток, розмірів соціальної допомоги, пенсії й щомісячного довічного грошового утримання, адже це унеможливує зловживання в аспекті тлумачення й застосування таких норм, обчислення розміру коштів, що необхідно сплатити. Також, як правову гарантію варто розглядати право на захист та звернення до суду, що поширюється на усіх працівників судової системи у випадку порушення їх соціальних прав, що можуть призвести до соціального ризику чи неналежного проведення заходів соціального захисту.

Погоджуємося із думкою Г.С. Лопушняка, що конституційні гарантії соціального втілюються завдяки механізмам загальнообов'язкового соціального та пенсійного страхування, створення діючих державних цільових фондів із соціального страхування, завдяки яким здійснюється акумуляція коштів й їх розподіл серед застрахованих осіб при настанні страхових випадків [6, с. 68]. Тобто, діяльність органів публічної влади щодо створення системи соціального захисту та підтримки її функціонування в організаційному, правовому, технічному та фінансових аспектах варто розглядати, як прояв процесуальних гарантій соціального захисту працівників судової системи. В даному контексті, важливим є дотримання уже гарантій правомірності діяльності органів державної влади, особливо щодо зловживання владою та корупції.

Правові обмеження, як правовий засіб забезпечення соціального захисту працівників судової системи поширюється на усіх залучених до даного процесу суб'єктів. Правові обмеження застосовуються з метою визначення, які дії є забороненими та їх вчинення призведе до негативних наслідків. Також, правові обмеження допомагають використовувати кошти, виділені на соціальний захист максимально ефективно й за призначенням.

Як вірно помічає А.В. Дутчак, держава в умовах ринкової економіки самостійно не може проводити соціальне забезпечення усіх категорій, адже її фінансові можливості є обмеженими. Проте, це не скасовує її обов'язку надавати соціальну допомогу особам, які такої потребують [7, с. 570]. Таким чином, обмеження вважатимуться правовими, якщо вони відповідають законодавству, встановлюються згідно з законодавчою процедурою, не порушують принципу правової визначеності, здійснені заради оновлення норм права та пристосування їх до потреб суспільства. Конституційний Суд України неодноразово приймав рішення щодо необґрунтованості обмежень, однак, як уже було зазначено, така практика значно різниться й чіткої позиції з даного питання досі не встановлено.

Досліджуючи чинне законодавство до правових обмежень в соціальному захисті працівників судової системи можливо віднести чіткий перелік підстав звільнення, адже це допомагає уникнути соціального ризику безробіття. Також, серед правових обмежень варто виділити заборону на переведення чи відрядження жінок, що доглядають за дітьми до досягнення ними 14 років чи доглядають за особою з інвалідністю. Правові обмеження й стосуються заборони на зловживання повноваженням щодо проведення соціального захисту. Найменше правових обмежень застосовується щодо поведінки власне працівників судової системи. Така ситуація впливає на можливість отримання соціальної допомоги чи інших видів соціального захисту фактично безпідставно чи використання таких коштів не за призначенням, що вказує на відсутність прямої необхідності в їх отриманні, до прикладу, як у випадку з наданням коштів на оздоровлення для суддів.

Юридичні обов'язки посадових осіб органів, що проводять сервісну діяльність в сфері соціального захисту теж слід розглядати, як правовий засіб забезпечення, адже унеможливує відмову в наданні соціального захисту якщо дотриманні усі встановлені законодавством вимоги. Такі юридичні обов'язки визначаються в профільних законодавчих актах й найбільше стосуються діяльності Пенсійного фонду України, Міністерства соціальної політики, Важливим є й дотримання свої обов'язків із запобігання соціальним ризикам Головою суду, адже на нього покладені й адміністративні завдання щодо управління, контролю за охороною праці, надання відпусток та оплати праці.

Правові засоби забезпечення, як елемент механізму національного правового регулювання соціального захисту працівників судової системи володіє наступними особливостями:

1. Правові засоби забезпечення мають процесуально-матеріальний характер. Тобто, важливим є саме поєднання норм права із процесуальною діяльністю щодо їх втілення, що в сукупності зменшують ймовірність порушення порядку надання соціального захисту. При цьому, матеріальні та процесуальні правові засоби забезпечення діють одночасно або ж не мають чіткої послідовності втілення, завдяки чому пристосовуються під кожен конкретний випадок.

2. Дія правових засобів забезпечення є неможливою без юридичної відповідальності. Така ситуація обумовлюється її превентивним характером, адже без відповідальності усувається потреба виконувати обов'язки та дотримуватися гарантій та обмежень. Саме тому, питання юридичної відповідальності та її кореляції із правовими засобами забезпечення має бути краще врегульовано на законодавчому рівні.

3. Правові засоби забезпечення не систематизовані у законодавстві. Як наслідок, часто такі засоби не доповнюють дію один одного й стають менш ефективними. Прикладом може слугувати відсутність деталізації права на медичну допомогу для суддів та членів їх сімей, порядок реалізації чи обмеження якого не визначенні, коли ж для працівників Служби судової охорони чітко визначено, які саме заклади охорони здоров'я надають послуги безкоштовно. Крім того, відсутність систематизації призводить до того, що окремі гарантії чи правові обмеження не вірно трактуються й не застосовуються взагалі, як у випадку з правом на службове житло для державних службовців, що перебувають на посадах в суді.

Також, до елементів механізму національного правового регулювання соціального захисту працівників судової системи зараховуємо юридичну відповідальність. Юридична відповідальність виступає одним із інструментів, які гарантують втілення права на соціальний захист, тому важливо належно регламентувати підстави та процес притягнення до неї. Тобто, юридична відповідальність має, як профілактичний характер щодо попередження правопорушень, так й каральний й відновлювальний щодо уже здійснених протиправних діянь.

Досліджуючи юридичну відповідальність в соціальній сфері І.С. Андрієнко визначає, що вона переважно не передбачає каральних санкцій, а лише встановлює правообмежувальні чи правовідновлювальні.

Правообмежувальні, зокрема, стосуються відмови в наданні страхових виплат, якщо застрахована особа вчинила навмисні дії чи проявляла бездіяльність, які призвели до настання соціального ризику, як, наприклад, недотримання приписів лікаря, приховування захворювання [8, с. 132–134]. Погоджуючись із таким твердженням в загальному контексті все ж, варто уточнити, що для працівників судової системи ситуація коли заходи юридичної відповідальності не матимуть каральної функції є вкрай малопоширеною. Така ситуація пов'язана із тим, що усі вони перебувають у відносинах із соціального захисту із саме із державою. Тому, випадки несплати страхових внесків, зборів чи інших виплат одразу будуть виявлені, адже усі працівники оформлені офіційно, для їх найму застосовується спеціальна процедура, а будь-які виплати (від оплати праці до соціально-побутового забезпечення) проводяться коштом державного бюджету. Оскільки, вимоги до працівників судової системи визначаються на рівні законодавства, то й їх невиконання призведе до втрати місця роботи з вини самого працівника, що не передбачає надання соціальної допомоги. Розглядаючи приклад, наведений автором, щодо приховання захворювання, то слід підкреслити, що держава виділяє спеціальні кошти на оздоровлення судді, а контроль їх фізичного й психологічного здоров'я є одним із елементів, що визначає право перебувати на посаді загалом. Також, для доведення факту невиконання приписів лікаря необхідно спеціальне підтвердження від такого лікаря, а не лише власну думку контролюючих органів. Таким чином, юридична відповідальність у сфері соціального захисту працівників судової системи в більшій мірі пов'язана із правомірністю та законністю діяльності органів вповноважених на соціальний захист й забезпечення щодо безперешкодного надання соціальної допомоги, реалізації соціальних гарантій.

Відповідно, аналізуючи Кодекс України про адміністративні правопорушення, до адміністративних порушень в даній сфері можливо віднести ті, що пов'язані із корупцією та визначені у главі 13-А: порушення встановлених обмежень щодо отримання подарунків, вимог щодо запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, незаконне використання інформації, яка стала відомою в ході виконання повноважень, невжиття заходів з протидії корупції [9]. Тобто, такі правопорушення пов'язані із здійсненням заходів соціального захисту лише після того, як буде отримана винагорода від працівника судової системи, що прагне реалізувати певне право. Така ситуація суперечить сутності соціального захисту, як діяльності з підтримки особи після настання соціального ризику. Причинами її виникнення є недосконалість законодавства, наявність в ньому прогалин, а також низький рівень правосвідомості, поширення професійних деформацій серед працівників судової системи. Яскравим прикладом слугує реалізація права на службове житло, яке є неможливим без рішення голови суду погодженого із органами місцевого самоврядування. При цьому, чітких критеріїв відмови чи оцінювання потреби на службове житло не визначено. Таким чином, суддя, який бажає отримати таке житло може бути примушений до корупційних відносин або ж сам бути зацікавлений у них, оскільки уже має достатню житлову площу, а отримання додаткової службаватиме його особистим цілям.

Кримінальна відповідальність за порушення соціального захисту працівників судової системи є більш різноманітною та визначена у розділі 17 Кримінального кодексу України, де до кримінальних правопорушень віднесено: «зловживання владою, перевищення влади, службове підроблення, прийняття пропозиції, обіцянки чи отримання неправомірної вигоди службовою особою, підкуп особи, що надає публічні послуги, зловживання впливом» [10]. Від адміністративної відповідальності, кримінальну відрізняє більший розмір завданої шкоди, постійність діяльності. Крім того, до неї можуть бути притягнуті не лише вповноважені особи органів, що проводять соціальний захист, але ці ж самі працівники судової системи, які використовують своє становище для отримання додаткових благ.

Таким чином, юридична відповідальність, як елемент механізму національного правового регулювання соціального захисту працівників судової системи має такі особливості, як:

1. До юридичної відповідальності за порушення щодо соціального захисту працівників судової системи можуть бути притягнуті лише особи, що володіють владними повноваженнями. Така ситуація обумовлюється тим, що заходи соціального захисту й зокрема виплата матеріального забезпечення реалізуються за сприяння держави, яку представляють конкретні органи публічної влади та їх посадові особи. Відповідно, лише діяльність осіб, що володіють владними повноваженнями як то голови суду, як особи, що вповноваження на забезпечення соціальних потреб усіх працівників свого суду чи інших посадових осіб може вплинути на стан соціального захисту конкретного працівника судової системи.

2. Змістом юридичної відповідальності за порушення норм щодо соціального захисту працівників судової системи є примушення до сплати штрафу, заборона займати посаду, а в окремих випадках позбавлення волі чи арешт. Розмір штрафу залежить від завданої шкоди та конкретного вчиненого правопорушення. Заборона займати певні посади чи й займатися певною діяльністю діє строком від 1 до 3 років. Позбавлення волі може тривати до 6 років та є альтернативним видом кримінальної відповідальності.

3. Метою застосування юридичної відповідальності за порушення норм щодо соціального захисту працівників судової системи є усунення перешкод у реалізації певного соціального права таким працівником, негайного отримання соціальної допомоги й захисту. Причини виникнення обов'язково мають мати суб'єктивний характер, тобто пов'язаними із волею вповноваженої особи на спонукання чи вчинення правопорушення, що й визначає наявність вини у її діях. При цьому, компенсація здійснюється уже в цивільному порядку за наявності майнової шкоди працівнику судової системи.

Отже, на основі проведеного дослідження, можливо дійти висновку, що механізм національного правового регулювання соціального захисту працівників судової системи має самостійний характер, однак не може належно функціонувати без залучення до своїх складових деяких загальних елементів, що поширюються на усіх суб'єктів, які потребують соціального захисту чи вповноважених органів публічної влади. Аналіз складових елементів національного правового регулювання соціального захисту працівників судової системи свідчить, що усі вони мають відмінності в своїй сутності, що обумовлено цінністю судової системи для суспільства та держави. Проте, в дії кожного із елементів існують значні недоліки. Так, норми права можуть не узгоджуватися між собою, що пояснюється застарілим характером окремих із них, тоді ж як законодавчі новели не поширюються на усі норми щодо соціального захисту. Як наслідок, виникає ситуація невизначеності щодо можливості поширення прогресивних норм з соціального захисту саме на працівників судової системи. Також, до недоліків дії елементів досліджуваного механізму варто віднести те, що сам соціальний захист працівників судової системи є неоднорідним, наприклад, право на службове житло чи безкоштовне медичне забезпечення поширюється далеко не на всіх працівників й регулюється різним чином. Хоча, спеціальний соціальний захист для працівників судової системи надавався задля забезпечення незалежності функціонування суду.

Список використаних джерел:

1. Шкурupaцький О.І. До питання визначення поняття механізму адміністративно-правового регулювання соціального захисту офіцерського складу збройних сил України. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*, 2017. № 23. С. 109–112.
2. Денисова А.І. Правові засоби: поняття та види. *Право України*, 2010. № 7. С. 190–195.
3. Марусевич Д.О. Адміністративно-правове регулювання соціального захисту поліцейських: дис. ... доктора філософії з права: спец. 081. Київ, 2021. 236 с.
4. Сірко В.С. Поняття та елементи механізму адміністративно-правового забезпечення волонтерської діяльності в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 4. С. 109–112.
5. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР.
6. Лопушняк Г.С., Рибчинська Х.В. Державні гарантії забезпечення соціально-економічних прав в Україні: конституційні засади та рівень практичної реалізації. *Соціально-трудові відносини: теорія та практика*, 2015. № 1. С. 61–72.
7. Дутчак А.В. Соціальне забезпечення громадян: сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений*, 2017. № 5. С. 568–572.
8. Андрієнко І.С. Особливості юридичної відповідальності у праві соціального забезпечення. *Південноукраїнський правничий часопис: Проблеми трудового права та права соціального забезпечення*, 2020. № 3. С. 129–134.
9. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X.
10. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III.

References:

1. Shkurovatskyi O.I. (2017). Do pytannia vyznachennia poniattia mekhanizmu administratyvno-pravovoho rehuliuвання sotsialnoho zakhystu ofiterskoho skladu zbroinykh syl Ukrainy [On the question of defining the concept of the mechanism of administrative and legal regulation of social protection of officers of the Armed Forces of Ukraine]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina*. № 23. Pp. 109–112. [in Ukrainian].
2. Denysova A.I. (2010). Pravovi zasoby: poniattia ta vydy [Remedies: concepts and types]. *Pravo Ukrainy*. № 7. Pp. 190–195. [in Ukrainian].
3. Marusevych D.O. (2021). Administratyvno-pravove rehuliuвання sotsialnoho zakhystu politseiskyykh [Administrative and legal regulation of social protection of police officers]: dys. ...doktora filosofii z prava: spets. 081. Kyiv. 236 p. [in Ukrainian].
4. Sirko V.S. (2018). Poniattia ta elementy mekhanizmu administratyvno-pravovoho zabezpechennia volonterskoi diialnosti v Ukraini [Concepts and elements of the mechanism of administrative and legal support of volunteering in Ukraine]. *Yurydychnyi naukovyi elektroni zhurnal*. № 4. Pp. 109–112. [in Ukrainian].
5. Konstytutsiia Ukrainy [The Constitution of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 r. № 254k/96-VR. [in Ukrainian].
6. Lopushniak H.S., Rybchynska Kh.V. (2015). Derzhavni harantii zabezpechennia sotsialno-ekonomichnykh prav v Ukraini: konstytutsiini zasady ta riven praktichnoi realizatsii [State guarantees of social and economic rights in Ukraine: constitutional principles and level of practical implementation]. *Sotsialno-trudovi vidnosyny: teoriia ta praktyka*. № 1. Pp. 61–72. [in Ukrainian].
7. Dutchak A.V. (2017). Sotsialne zabezpechennia hromadian: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [Social security of citizens: current state and prospects of development]. *Molodyi vchenyi*. № 5. Pp. 568–572. [in Ukrainian].
8. Andriienko I.S. (2020). Osoblyvosti yurydychnoi vidpovidalnosti u pravi sotsialnoho zabezpechennia [Features of legal liability in social security law]. *Pivdennoukrainskyi pravnychi chasopys: Problemy trudovoho prava ta prava sotsialnoho zabezpechennia*. № 3. Pp. 129–134. [in Ukrainian].
9. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia [Code of Ukraine on Administrative Offenses]: Zakon Ukrainy vid 07.12.1984 № 8073-X. [in Ukrainian].
10. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 05.04.2001 № 2341-III. [in Ukrainian].